

Vlaams
Parlement

ingediend op **1459** (2017-2018) – Nr. 1
26 januari 2018 (2017-2018)

Verslag van het verzoekschrift

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Lorin Parys

over trajectbemiddeling bij familiegeschillen

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

INHOUD

1. Procedure.....	4
2. Inhoud van het verzoekschrift	4
3. Bespreking	4
4. Conclusie.....	5
Bijlage: Antwoord van de Vlaamse Regering.....	7

1. Procedure

Op 14 juli 2017 werd een verzoekschrift ingediend over trajectbemiddeling bij familiegeschillen (verzoekschrift nr. 27 (2016-17)).

Het verzoekschrift werd ontvankelijk verklaard op 18 september 2017 en voor verdere behandeling verwezen naar de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak het verzoekschrift een eerste maal op 3 oktober 2017 en besliste Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, om uitleg te vragen over dit verzoekschrift.

Op 23 januari 2018 werd het verzoekschrift opnieuw toegevoegd aan de agenda van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De commissie had inmiddels op 9 januari 2018 van Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, een antwoord ontvangen op dit verzoekschrift.

2. Inhoud van het verzoekschrift

De inspanningen van de overheid om minnelijke schikking en bemiddeling, naast familierechtspraak, meer bekendheid te geven werpen niet de verwachte vruchten af. Bemiddeling en beschikking blijven nog al te vaak onbekend en onbemind.

De verzoekers pleiten voor participerende, actief geïnformeerde en maximaal zelf-beslissende gebruikers. Gebruikers moeten in staat worden gesteld om weloverwogen te beslissen welk traject hen het best past: rechtspraak, schikking, hulpverlening of bemiddeling. Om de verschillende alternatieven als evenwaardig naast rechtspraak te kunnen plaatsen moeten culturele, morele en psychologische barrières overwonnen worden. Tot een mentaliteitswijziging gerealiseerd is (via sensibilisering) kan trajectbemiddeling uitgebouwd worden, bij voorkeur in een niet-gerechterlijke context. Trajectbemiddeling moet gebruikers helpen onderhandelen over het voor hen best passende traject. Het is een voorafgaande stap aan de tweede lijn van rechtspraak, schikking of bemiddeling die gelijkwaardig naast elkaar staan.

De verzoekers vragen de oprichting van een instantie, bijvoorbeeld binnen de justitiehuisen, waartoe families zich verplicht moeten wenden bij familiale geschillen en waar ze trajectbemiddeling aangeboden krijgen. De inhoud van de trajectbemiddeling kan verder invulling krijgen op basis van de resultaten van een onderzoeksproject Families In Transitie, Transitie In Families (FITTIF) dat eind 2018 afgerond wordt.

3. Bespreking

Katrien Schryvers zegt dat het antwoord van minister Jo Vandeurzen uitgebreid ingaat op de thematiek. Ze stelt voor het antwoord te bezorgen aan de verzoekers. Als het FITTIF-onderzoeksrapport eind 2018 beschikbaar is, kan de commissie beslissen daarover een bespreking te organiseren.

Lorin Parys sluit zich daarbij aan.

Elke Van den Brandt merkt op dat de verzoeker erop wijst dat het aanbod vaak onbekend is. Een verplichting moet het aanbod toegankelijker maken. Minister Jo Vandeurzen had in zijn uitgebreid antwoord verder moeten gaan. Hij ontkent de gebrekkige bekendheid niet, maar hij gaat er niet dieper op in. Zonder verplichting moet erop worden toegezien dat iedereen het aanbod kent, en dat het aanbod voldoende ontsloten is zodat er vaker gebruik van wordt gemaakt.

4. Conclusie

De aanwezige leden stemmen in met het voorstel van de commissievoorzitter om het antwoord van de Vlaamse Regering aan de indiener van het verzoekschrift te bezorgen.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Lorin PARYS,
verslaggever

BIJLAGE:

Antwoord van de Vlaamse Regering

**Vlaamse
Regering**

Jo Vandeurzen
Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin
Koning Albert II-laan 35 bus
90
1030 BRUSSEL
T 02 552 64 00
F 02 552 64 01
www.vlaanderen.be

Vlaams Parlement
Commissie Welzijn, Volksgezondheid en
Gezin
T.a.v. de heer Bart Van Malderen
Voorzitter

uw bericht van
bijlagen

vragen naar/e-mail
Nancy Bleys
nancy.bleys@vlaanderen.be

uw kenmerk ons kenmerk

17-22947/NB

telefoonnummer datum

02 552 64 54 09 JAN. 2010

Betreft: Verzoekschrift : Reflecties bij de evaluatie van de werking van de familierechtbank: pleidooi voor trajectbemiddeling

Geachte heer voorzitter,

Het verzoekschrift betreffende trajectbemiddeling bij
familiegeschillen, werd ingediend door [REDACTED]

De mede-
indieners van het verzoekschrift zijn bemiddelaars of
personen met een sterke affiniteit met bemiddeling.

Het verzoekschrift strekt ertoe een aparte instantie op te richten, bijvoorbeeld als onderdeel van het

justitiehuis, waar families zich verplicht moeten toe wenden wanneer ze geconfronteerd worden met een familiaal geschil en waar zij een trajectbemiddeling aangeboden krijgen.

Wetenschappelijke bevindingen

Conflicten tussen (ex-)partners, ouders onderling en tussen ouders en kinderen resulteren vaak in een verminderde levenskwaliteit. Scheidingstrajecten die erin slagen conflicten te kanaliseren ondersteunen de levenskwaliteit van de betrokken personen.

Uit de bevraging van de volwassenen en de kinderen in het IPOS-scheidingsonderzoek (<http://www.scheidingsonderzoek.ugent.be/index.html>) blijkt dat de levenskwaliteit van zowel volwassenen als kinderen gebaat zijn bij de professionele tussenkomsten van scheidingsdeskundigen in een scheidingstraject. Een voorwaarde is dat de professionele tussenkomst door volwassenen ervaren worden als planmatig, informatief, duidelijk en aansluitend bij wat zij belangrijk vinden.

Een scheidingstraject kan zowel ingevuld worden door bemiddeling, (juridische) onderhandeling of een juridische procedure. De mate waarin de betrokkenen zelf kunnen beslissen in een scheidingstraject en de samenwerking tussen (ex-) partners blijkt een goede voorspeller te zijn om de levenskwaliteit te behouden of te verhogen tijdens en na een scheidingstraject. Het scheidingstraject resulteert in een **regeling, afspraken, een overeenkomst**. De kwaliteit van deze regeling, afspraken, overeenkomst is de meest prominente voorspeller van de levenskwaliteit van de betrokken personen. De kwaliteit wordt beoordeeld op het gebied van de aard van de regelingen die zijn getroffen, de volledigheid, concreetheid en creativiteit die in de overeenkomst is vervat.

De tevredenheid van scheidende partners over de kwaliteit van de scheidingsregeling ligt hoger bij bemiddeling dan bij juridische onderhandeling. In het bijzonder is de werkstijl van de bemiddelaar en de advocaat relevant. Wie de professional ervaart als iemand die (1) informierend, processtructurend en belangengericht tussenkomt, (2) zich onpartijdig of (3) authentiek, empatisch en aanvaardend opstelt, zal ook zijn scheidingsregeling als meer fair, concreet, op maat en volledig ervaren. De kwaliteit van de scheidingsregeling wordt verder ook bepaald door het conflictniveau tijdens de huwelijksrelatie. Hoe intensiever en hoe meer conflicten tijdens het huwelijk, hoe negatiever de scheidingsregeling ervaren wordt.

Uit het IPOS-scheidingsonderzoek blijkt dat 60 % (voor scheiding), 69.6% (EOT) en 81.7 % (EOO) van de groep scheidenden die een schriftelijke overeenkomst hebben opgemaakt voor of tijdens de echtscheidingsprocedure, stelt dat deze regeling tot stand is gekomen met steun van één of meerdere deskundigen. Een meerderheid van de mensen in scheiding raadpleegt een advocaat en/of notaris. Voor de start van de scheidingsprocedure wordt 12.6% van de respondenten ondersteund door een bemiddelaar bij het opmaken van een schriftelijke overeenkomst. Bij de start van de procedure echtscheiding bij onderlinge toestemming - en echtscheiding bij onherstelbare ontwijking - bedraagt dit percentage respectievelijk 10.2% en 7.5%. Slechts 2.79 % van de respondenten (in een echtscheiding onderlinge toestemming geven aan dat gerechtelijke bemiddeling heeft plaatsgevonden.40 tot 67 % van de betrokken bemiddelaars heeft een juridische achtergrond.

Op basis van het IPOS-scheidingsonderzoek werden drie mogelijke verklaringen geformuleerd voor het feit dat een beperkt aantal mensen in scheiding beroep doet op een bemiddelaar:

- Ze hebben geen informatie ontvangen over de mogelijkheden van bemiddeling;
- Ze werden niet een doorverwijzing naar bemiddeling door andere scheidingsprofessionelen;
- Ze achten een bemiddeling niet meer opportuun omdat ze van oordeel zijn dat ze zelf niet meer te beslissen hebben, of ze geven aan tevreden te zijn met de bijstand van de scheidingsdeskundige.

Bevoegdheidsverdeling

Het is de federale wetgever die bevoegd is voor de gerechtelijke procedure. Met als doel de bemiddeling, als alternatieve conflicthantering te stimuleren, heeft de federale wetgever in 2005 bemiddeling in het Gerechtelijk Wetboek ingeschreven waarbij aan het gerechtelijk Wetboek een zevende deel mbt de bemiddeling werd ingevoegd. (Wet van 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling). Deze wet regelt zowel de vrijwillige bemiddeling als de gerechtelijke bemiddeling, de erkenning van bemiddelaars en stelt een federale bemiddelingscommissie in.

De federale wetgever is eveneens bevoegd voor de juridische tweedelijns-bijstand.

De gemeenschappen daarentegen zijn bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand en de bijstand aan personen. In het kader daarvan financiert de Vlaamse Gemeenschap de Commissies voor Juridische Bijstand en

de Centra Algemeen Welzijnswerk. De Centra Algemeen Welzijnswerk hebben de opdracht om begeleiding te bieden aan personen met relationele problemen of in een scheidingssituatie, om de bedreigingen ten gevolge van relatieproblemen of scheiding en opvoedingsproblemen te beperken, de welzijnskansen van het gezin en/of alle betrokkenen te maximaliseren en een betekenisvolle en betrouwbare relatie tussen ouder en kind te creëren. Daarnaast is zijn de gemeenschappen bevoegd voor de uitvoering van de opdrachten van de justitiehuisen. Het blijft evenwel de federale overheid die bevoegd is om de opdrachten te bepalen.

Analyse van het voorstel

Uit onderzoek blijkt dat slechts een klein percentage van de mensen die willen scheiden de weg van bemiddeling kiest, ondanks het feit dat de wet deze mogelijkheid voorziet en ondanks de bekendmakingscampagnes die er al zijn geweest. In het verzoekschrift wordt dit open getrokken naar familiale geschillen, en ook daar is de analyse terecht. Bemiddeling is nog niet bekend genoeg.

Er moet dus meer aandacht gaan naar alternatieve oplossingsmogelijkheden. Hiervoor dient ook meer ingezet te worden op bemiddeling.

De minister van Justitie plant een hervorming van de bepalingen in het gerechtelijk wetboek betreffende de bemiddeling waarbij hij de drempel tot bemiddeling wil verlagen, de betrokken partijen beter en sneller te informeren over de mogelijkheden die ze hebben om het geschil op te lossen. De hervorming wil het beroep van bemiddelaar opwaarderen en beschermen en de structuur en de opdracht van de federale bemiddelingscommissie moderniseren.

Uit de wetenschappelijke analyse kan worden afgeleid dat het voor levenskwaliteit van de betrokkenen bij een scheiding belangrijk is dat elke scheidingsprofessional zijn cliënt die een geschil ervaart actief betreft in het scheidingstraject, de cliënt motiveert en ondersteunt om te participeren en zelf zijn/haar/hun lot in handen te nemen. Het bespreken van de verschillende mogelijke scheidingstrajecten – en de cliënt hierin ondersteunen zijn hiervan een onderdeel.

Van belang bij bemiddeling en ondersteuning is de multidisciplinariteit. Het kan niet zijn dat er bij geschillen enkel gekeken wordt naar de juridische component. Het welzijnsluik en juridische context moeten op elkaar afgestemd zijn. Bij geschillen zijn er ook relationele componenten die niet uit het oog verloren mogen worden en die moeten mee(r) in rekening gebracht worden. Om die multidisciplinariteit en de context voldoende te laten spelen, moet

er samen gewerkt worden met verschillende sociale partners en juridische dienstverleners.

In de Commissies voor Juridische Bijstand willen we de multidisciplinariteit versterken en een toegankelijk en kwaliteitsvol aanbod verzekeren. Daarom leggen we duidelijke link naar het geïntegreerd breed onthaal (Beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2017-2018). In dit kwaliteitsvol aanbod moet zeker aandacht zijn voor alternatieve geschillenbeslechting.

We verwijzen ook naar het actieplan inzake de aanpak van relatie- en scheidingsproblemen (2016-2018). Een van de sporen in dit actieplan is het promoten van bemiddeling bij problemen in de partnerrelatie als aanbodsvorm, en dit zowel naar professionals als naar burgers. Op 19/10/2017 werd de campagne www.tijdvoorjerelatie.be gelanceerd waarin bemiddeling naar voren wordt geschoven voor mensen in een conflictsituatie. De Centra voor Algemeen Welzijnswerk ontvingen extra subsidie om hun aanbod uit te bouwen en afstemming te zoeken met relevante actoren. Een ander spoor is het promoten van vroeginterventie bij scheidingsproblemen en het onderzoeken van succesvolle methodieken.

Trajectbemiddeling kan beschouwd worden als een nieuwe methodiek. Een evaluatie van de methodiek lijkt wenselijk. De (hervormde) federale bemiddelingscommissie zal hierin zeker moeten betrokken worden. In dit kader volgen we het FITTIF-onderzoek ook op.

In het verzoekschrift wordt concreet geijverd voor de oprichting van een instantie (bijvoorbeeld als onderdeel van het justitiehuis) waar families zich verplicht toe moeten wenden wanneer ze geconfronteerd worden met een familiaal geschil en waar ze trajectbemiddeling aangeboden krijgen.

Vanuit de Centra voor Algemeen Welzijnswerk werd de bezorgdheid geuit dat familiale bemiddeling een vrijwillig aanbod blijft. Vanuit het principe van de vrijwilligheid lijkt het niet aangewezen dat mensen verplicht worden om voorafgaandelijk aan een procedure een bemiddelingstraject gevolgd te hebben.

Het FITTIF-project (Families in Transition – Transition in Families) waarbinnen de methodiek van trajectbemiddeling wordt ontwikkeld, wordt eind 2018 afgerond. Het lijkt ons dan ook raadzaam de resultaten van dit onderzoek af te wachten.

De justitiehuisen kunnen op vraag van de familierechtbanken een maatschappelijk onderzoek uitvoeren. Bij vragen over scheiding en ouderschap zijn ook de justitiehuisen altijd belangrijke verwijzers geweest naar de verschillende initiatieven inzake (alternatieve vormen van) conflictafhandeling en dit zoveel mogelijk op maat van de situatie die zich aandient. Minstens zal die verwijsfunctie in de reguliere werking, in casu de opdrachten met mandaat van de gerechtelijke overheid, verder opgenomen worden.

Voor wat de invulling betreft van de burgerrechtelijke adviesopdracht op vraag van de familierechters zal eveneens een oefening gebeuren die de methodologie evalueert in het licht van een gewijzigde maatschappelijke context inzake relatievormen en relatiebreuken.

Met de meeste hoogachting,

Jo Vandeurzen
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin